

Vihreä kasvu
Kati Ruohomäki

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausunto

1 (2)

26.5.2023

Hallituksen esitysluonnos laeiksi EU:n hiilirajamekanismiasetuksen toimeenpanosta ja Tullin hallinnosta annetun lain muuttamiseksi

EU:n hiilirajamekanismiasetus on osa 55-valmiuspakettia, jonka avulla EU:n tavoittelee kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämistä vähintään 55 % vuoteen 2030 mennessä ja ilmastoneutraalisuuden saavuttamista vuoteen 2050 mennessä. Hiilirajamekanismi on täysin uudenlaista sääntelyä, ja se pyrkii asettamaan EU-tuonnille saman maksun kuin mitä vastaaviin tuotteisiin kohdistuu EU:n päästökaupassa. Hiilirajamekanismi kattaa tiettyjen sektoreiden tuotteita, ja se korvaa asteittain päästökaupan ilmaisjaon hiilivuotoriskin torjunnassa. Hiilivuodolla tarkoitetaan kasvihuonekaasujen kasvua globaalisti päästöintensitiivisen tuotannon siirtyessä EU:n ulkopuolelle.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan ja näkee, että se voidaan toteuttaa yritysten kilpailukyky säilyttäen ja sitä jopa parantaen. Vihreässä siirtymässä on merkittävää kasvupotentiaalia ja uusia vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille.

Hiilirajamekanismi on yrityksille, kuluttajille ja hallinnolle uusi tapa toimia maahantuonnissa, eikä siitä ole saatavissa kokemuksia maailmaltakaan. Kireä aikataulu luo lisähaasteensa mekanismin käyttöönotolle. On hyvä, että toimeenpanoa valmisteleavassa työryhmässä on mukana toimijoita eri tahoilta, ja keskustelu on ollut ratkaisukeskeistä. Asetuksen valmistuttua komissio tulee antamaan delegoituja säädöksiä sitä täydentämään. Suomen tulisi vaikuttaa näihin niin, että ne olisivat mahdollisimman toimivia ja toisivat sujuvuutta toimeenpanoon.

EU:n hiilirajamekanismin täytäntöönpanossa hyvin haastavaa on yrityksille annettu täysi vastuu luotettavien tietojen hankkimisesta koskien suoria ja epäsuoria päästöjä. Raportointivastuun alkaessa jo 1.10.2023 ei voida olettaa luotettavien tietojen olevan useimmissa tapauksissa saatavilla. Tullin tulisikin ensimmäisinä vuosina käyttää kokonaisharkintaansa yritysten hyväksi ja keskittyä opastamaan ja viestimään hiilirajamekanismista sanktioinnin sijaan. Ylipäänsä sanktiot tulisi määritellä samalla tavoin EU:ssa, ja virhemaksut olla samansuuruiset samantyyppisissä rikkeissä.

Vihreä Kasvu
Kati Ruohomäki

26.5.2023

Yritysvaikutuksia oli ollut hyvä arvioida laajemmin hallituksen esitysluonnoksessa, esimerkiksi välituotteiden hinnan nousun vaikutusta, maahantuonnin oletettavaa keskittymistä ja kauppavirtojen mahdollista uudelleensuuntautumista.

Vaikka hiilirajamekanismi tasoittaa kilpailutilannetta kattamiensa tuotteiden osalta Euroopassa, jää siihen vakava puute: EU:n ulkopuolelle vietäville tuotteille ei ole mitään keinoa minimoida hiilivuodon riskiä ilmaisjaon ensin vähentyessä ja sitten loppuessa kokonaan. Uhka eurooppalaisen tuotantojen siirtymisestä Euroopan ulkopuolelle on kasvanut energiakriisin takia korkeammalle jääneen hintatason, Yhdysvaltain kotimaisuusvaateiden ja 100 euron tienoilla pysyvän päästöoikeuden hinnan takia. Suomen tulee vaikuttaa EU:ssa sen puolesta, että viennille luodaan hiilivuodon estotoimi tulevan EU-kauden alussa.